

„TRIBUNA“

D-LUI DR. I. RAȚIU

EXPLICĂRI DOCUMENTARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

IOAN SLAVICI

ORĂȘTIE,

„MINERVA“, INSTITUT TIPOGRAFIC, SOCIETATE PE ACȚII.

1896.

„TRIBUNA“

D-LUI DR. I. RAȚIU

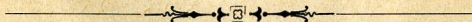

EXPLICĂRI DOCUMENTARE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

DE

IOAN SLAVIĆI

ORĂȘTIE,

„MINERVA“, INSTITUT TIPOGRAFIC, SOCIETATE PE ACȚII.

1896.

10775
124

La începutul anului 1884 mai mulți Români din Sibiiu, între care și d-l Eugen Brote, s'a'u pus în înțelegere cu amicii lor din Brașov, ca să iee inițiativa pentru înființarea unui ziar român independent în coloanele căruia urma să fie susținut programul politic stabilit în conferența națională de la 1881.

Fiind acesta primul ziar cuotidian la Români din Austro-Ungaria, el trebuia să-și creeze și publicul cetitor, ceea-ce numai încetul cu încetul se putea face. În același timp ziarul era în opozițiune atât cu autoritățile politice, cât și față cu capii bisericești, ba chiar și față cu comitetul partidului național, care voia să se înființeze un ziar pus la discrețiunea lui. Era deci invederat, că mai mulți ani de-a rîndul publicațiunea se va face cu mari pierderi și că pentru susținerea ziarului se cere un mai însemnat capital.

Neputînd să adune acest capital dintr'odată, inițiatorii au hotărît să facă

mai multe emisiuni de acțiuni. Din prima emisiune de 40.000 fl. au fost rezervate acțiuni de 5000 fl., pentru persoane ce ar fi voind, poate, mai târziu să iee parte la întreprindere, iar din capitalul de vre-o 35.000 fl., astfel adunat, s'a cumpărat o tipografie și s'a depus cauțiunea de vre-o 6000 fl. pentru ziarul „*Tribuna*“.

Fiind vorba de o luptă grea, acționarii au ales în comitetul de direcțiune al acestui «*Institut Tipografic*» numai oameni cu pozițiune materială independentă, dintre dece, opt fără de copii, iar între aceștia patru chiar necăsătoriți.

Publicațiunea s'a început cu 600 și a ajuns până la sfârșitul primului an la aproape 1000 abonamente. În același timp se admiteau, spre a respândi diarul, și abonamente cu preț scăzut, ba se de-deau învățătorilor săraci chiar și exemplare gratuite. Pentru susținerea fără de perderi a diarului se cereau însă vre-o 2000 de abonamente plătite. Ast-fel, deși unul dintre membrii comitetului, d-l Dr. Aurel Brote, purta gratuit sarcina de ad-

ministrator, ear alți doi membri, d-nii Ioan Bechnitz și Eugen Brote lucrau gratuit în redacțiune, încă la sfârșitul anului al doilea (1885) situațiunea casei era de ast-fel, că ori trebuia să se facă o nouă emisiune de acțiuni, ori societatea era, în virtutea legii comerciale, nevoită să lichideze.

De oare-ce una nu puteau, iar alta nu voiau s'o facă, membrii comitetului au început să acopere deficitele din contribuiri făcute între dînșii, pentru-ca puțința unui faliment să fie cu dese-vîrșire exclusă.

Sarcina aceasta de multe mii de florini, au purtat-o mai ales d-nii Diamandi Manole, Dr. Aurel Brote, I. Bechnitz și Eugen Brote.

În anul 1888, în sfârșit, d-l Dr. Alexandru Mocsonyi a cumpărat acțiunile rezervate (5000 fl.) și a obținut patru locuri în comitetul de direcțiune. Se credea, că acum se va putea face a doua emisiune. Ne-putând însă să ajungă, în ceea ce privește conducerea politicei, la înțelegere cu d-l Eugen Brote și cu amicii acestuia, d-l A. Mocsonyi a cerut în virtutea acțiunilor sale, lichidarea societății.

Astfel «*Institutul Tipografic*», a fost pus în vânzare prin licitațiune și întemeietorii «*Tribunei*» s'au văzut după atâte osteneli și atâte jertfe, amenințați să vadă «*Tribuna*» trecută în mâinile d-lui Dr. A. Mocsonyi. D-l Eugen Brote, care cultiva moșioara ce o are lângă Sibiiu și avea una din cele mai frumoase lăptării în Ardeal, și-a desfăcut gospodăria, și-a dat moșioara în arendă și a vândut întreaga sa prăsilă de vite, ca să poată licita alăturea cu d-l Dr. A. Mocsonyi.

Neputându-și închipui o asemenea hotărîre, d-l Dr. A. Mocsonyi a tacsat prea jos pe concurentul său, a oferit prea puțin și astfel d-l E. Brote a devenit singur **proprietar** al «*Institutului Tipografic*». (1891).

De oare-ce stabilimentul după cele mai minimale prețuiri valora îndoit suma, cu care fusese cumpărat, d-l Eugen Brote a declarat, că nu pentru sine l'a cumpărat și nu-l consideră ca proprietate privată a sa, ci-și rezervă numai să scoată banii băgați în el. De aceea după-ce datoriile au fost plătite și acționarilor li-s'au resti-

tuit banii ce li-se mai convenia, D-sa a dat socoteală în regulă despre ceea ce l'a costat «*Institutul Tipografic*».

În virtutea legii de presă D-sa mai trebuia să depună și cauțiunea de vre-o 6000 fl., pentru-ca publicarea să poată continua fără de întrerumpere. Ne mai având D-sa destui bani, o parte din cauțiune, 4000 fl., a fost depusă de comitetul partidului, al cărui organ autorizat era acum «*Tribuna*».

Acești bani în obligațiuni de stat nu erau un împrumut făcut d-lui Eugen Brote, ci numai o garanție, și rămăneau tot a Comitetului, care lua procentele lor și putea să-i retragă ori-și-când și ast-fel să împedece pe un timp oare-care publicarea.

Sub administrațiunea d-lui Eugen Brote nu numai tipografia și librăria au luat o mare dezvoltare, nu numai «*Tribună*» a ajuns aproape la 2000 abonamente, dar a mai reușit și cea mai frumoasă din creațiunile noastre publicistice.

D-l Eugen Brote, care și-a făcut studiile în Germania și le-a aplicat în propria sa gospodărie, a înființat cu ajutorul

câtorva dintre amicii săi, profesori la Sibiiu, și după modele germane o foaie pentru popor, care apare Duminicile, se dă cu 2 fl. pe an, e scrisă în stil popular și are un suplement economic, în care li-se dau sătenilor povețe în ceea ce privește gospodăria și nevoile lor zilnice. Atât de bine a prins «Foaia Poporului», încât în curînd după întemeierea ei (1893) a ajuns la 5000, iar în al doilea an la **7000** abonamente. Vădînd înrîurirea acestei foi asupra masselor, guvernul ungar a publicat și el o asemenea foaie, în patru limbi, dar deși o împărția gratuit n'a reușit să popularizeze edițiunea română în concurență cu «Foaia Poporului», care e neasemănat mai superioară în partea ei economică.

Cauțiunea pentru această foaie a fost depusă tot de Comitet, care ast-fel avea vre-o 6500 fl., depuși pentru cele două organe ale partidului.

~~unus~~ După-ce d-l Eugen Brote a fost nevoit să-și părăsească țara, D-sa a condus »Institutul» de la București, ceea ce presenta cu

atât mai puțină greutate, cu cât amicii, rudele, ba chiar fratele D-sale purtau de grijă, ca cei însărcinați de D-sa să-și facă datoria.

In Noembrie 1893 însă d-l Dr. I. Rațiu a venit la București, ca să iee cu emigrații înțelegere în ceea ce privește atitudinea partidului față cu procesul «Memorandului».

Puțin timp după întoarcerea sa de la București, d-l Dr. I. Rațiu a stăruit să i-se vîndă «*Institutul Tipografic*» dimpreună cu «*Tribuna*» și cu «*Foia Poporului*».

D-l Eugen Brote nu putea s'o facă aceasta fără de înțelegere luată cu amicii săi și lipsind din Sibiiu, și nici nu era nevoie s'o facă, de oare-ce comitetul partidului dispunea de cele două foi și fără ca să fie proprietarul lor.

Primind un răspuns în acest sens, d-l Dr. Ioan Rațiu a introdus în redacțiunea «*Tribunei*» pe un tinăr, care nu numai și-a permis să refuze articole trimise de d-l Eugen Brote, dar a și atacat pe d-l E. Brote în coloanele «*Tribunei*».

După-ce dl Dr. Ioan Rațiu a refuzat satisfacțiunea cerută, era invederată in-

tențiunea D-sale de a provoca un conflict; tocmai de aceea însă dl Eugen Brote și-a dat silința de a înlătura conflictul prin nouă explicațiuni.

Rămâind zadarnică încercarea aceasta și nevoind să între în conflict cu amicii săi din Sibiiu, d-l Eugen Brote a luat hotărîrea de a se retrage din comitetul partidului, dacă acesta va stărui alătura cu d-l Dr. I. Rațiu să vîndă «*Institutul Tipografic*». Hotărîrea aceasta i-a fost comunicată d-lui Ioan Rațiu prin scrisoarea următoare:

Prea Stimat D-le președinte!

Opozițiunea hotărîtă, continuată și după explicațiunile mele, într'un mod aproape vătămător, ce am întimpinat în timpul din urmă din partea D-Voastră și a unora din colegii mei la numirea redactorului conducător al »*Tribunei*« și »*Foii Poporului*« sunt neîndoioase dovedi, că eu am încetat a mai avea încrederea D-Voastră, de care m'am bucurat atât de mult.

Nu-mi rămâne deci, decât să Vă rog, d-le președinte, ca să binevoiți a primi dimisiunea mea din Comitet.

Consecuențele acestui pas le voi purta eu singur și voi căuta tot-odată ca ele să atingă cât se poate de puțin partidul și cauza

națională, pentru care voiu lucra și în viitor ne-
contentit cu aceeași abnegațiune și dragoste ca
în trecut.

De sine se înțelege, că prin demisionarea
mea »Tribuna« și »Foaia Poporului« încetează
a mai fi organele autorizate ale Comitetului par-
tidului național român, și încetează prin urmare
și nevoia ca acest Comitet să se opună cu pu-
terea numirii de redactori prin mine, dar foile
nu vor înceta de a apărea și susținea ca și în
trecut partidul și cauza națională.

Primiți etc.

București, 22 Noembre (4 Dec.) 1893.

BCU Cluj / Central University Library Cluj **Eugen Brote.**

*Domniei Sale Domnului Dr. Ioan Rațiu, președintele
partidului național român Sibiu*

Comitetul central executiv al parti-
dului n'a voit să primească demisiunea
d-lui Eugen Brote și, spre a nu jigni nici
pe d-l Dr. Ioan Rațiu, a luat următoarea
hotărîre sub Nr. II comunicată domnului
Eugen Brote:

Prea Stimate Domnule!

Relativ la cuprinsul hârtiei Prea Stimat
D-Voastre dtto București 4 Decemvrie a. c.,
Comitetul central al partidului național român,

în ședința sa din 9 l. c., a luat decisiunile alăturate aici sub ./.

Rugându-Vă să primiți și cu această ocaziune expresiunea distinsei noastre stime, rămânem în speranța unui răspuns favorabil, ai
Prea Stimat D-Voastre devotați

Sibiiu, 12 Decembrie 1893.

Biuroul Comitetului central amintit:

Dr. Rațiu m. p.,
președinte.

Demetriu Comșa m. p.,
secretar.

*Prea Stimatului Domn Eugen Brote, vice-președinte în
Comitetul central al partidului național român, în*

București.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Extras

*din protocolul luat în ședința Comitetului central
al partidului național român, ținută la 9 De-
cembrie n. 1893.*

Ad Nr. 8.

În considerare, că dl Eugen Brote, vice-
president al Comitetului central național, a con-
tribuit în mare măsură la promovarea interese-
lor partidului nostru și a intereselor românești
peste tot;

În considerare, că precum mai înainte așa
și acum dl Eugen Brote cu drept cuvânt s'a
bucurat și se bucură de încrederea Comitetului
și că neînțelegerile ivite între D-Sa și delega-

țiunea din Sibiiu a Comitetului, și așa sunt de natură secundară, nu și principală, —

Comitetul nu află motivată înaintarea demisiunii și invită pe d-l Eugen Brote să-și retragă atât demisiunea cât și declarația relativă la ziarele »Tribuna« și »Foaia Poporului«, cu atât mai virtos, că Comitetul ține retragerea d-lui Eugen Brote ca fiind de natură a produce neînțelegeri regretabile, în dauna activității Comitetului și a partidului nostru în general.

Tot-odată Comitetul ține, că d-l Eugen Brote și de astă-dată va pune interesele bine înțelese ale partidului mai presus de supărările personale și nutrește ast-fel convingerea, că D-Sa va continua să lucreze în deplină armonie și conțelegere cu Comitetul nostru întocmai ca mai nainte.

În sfârșit Comitetul declară, că primește în principiu ofertul d-lui Eugen Brote, — făcut verbal în fața Comitetului cum și prin mijlocirea membrului D. Comșa — ca »Institutul Tipografic« să treacă în proprietatea Comitetului și însărcinează biuroul să statorească, în conțelegere cu d-l Eugen Brote, condițiile cumpărării și luării în posesiune a numitului Institut și a raporta Comitetului spre ulterioară decisiune. Până la urmarea acestei decisiuni, Comitetul se ține în drept a exercita asupra atitudinii politice a ziarelor »Tribuna« și »Foaia Poporului« înrîrirea cuvenită, întocmai ca mai

nainte. Și fiind-că Comitetul nu se poate lipsi pe un timp mai îndelungat de un organ autorizat al seu, dl Eugen Brote este poftit a răspunde în acest obiect până la 20 Decembrie a. c. cel mult.

De cum-va d-l Eugen Brote nu și-ar re-trage declarația relativă la ziarele amintite, atunci delegațiunea Comitetului este însărcinată a se îngriji ca Comitetul central al partidului să aibă organul seu autorizat și să aducă la cunoștința publică, că ziarele »Tribuna« și »Foaia Poporului« au încetat de a fi organele autorizate ale Comitetului, iar d-l Eugen Brote să fie recercat ca să înapoieze fără amânare sumele acordate ca cautiuni din fondul partidului pe seama des amintitelor ziare.

Pentru conformitate cu originalul

Demetriu Comșa m. p.,
secretar.

E lucru caracteristic, că câte-va zile după aceasta d-l Eugen Brote a fost tras în judecată ca proprietar al «*Institutului Tipografic*» și la 16 Decembrie 1893 judecătoria din Sibiiu a pronunțat sub Nr. 3897/93 o sentință, în virtutea căreia nu numai «*Tribuna*» și «*Foaia Poporului*» sunt sistate fără drept de apel, dar tot odată și d-l Eugen Brote e condamnat

să plătească peste 1000 fl., amendă și cheltueli de judecată.

La 18 Decembre deci d-l Dr. Ioan Rațiu a adresat d-lui Eugen Brote următoarea scrisoare:

Sibiiu, in 18 Decemvrie 1893.

Iubite Nepoate!

După-cum știi din știrile telegrafice ce Ți s'au trimis, ziarele noastre »Tribuna« și »Foaia Poporului« sunt judecătorește sistate sub motiv, că nu s'ar fi observat toate cerințele patentei de presă din anul 1852. Anume că trecerea proprietății ziarului »Tribuna« dela societatea pe acții la D-Ta, nu s'ar fi însinuat în înțelesul patentei, că fiind D-Ta ca persoană privată proprietar, nu ai fi îndreptățit a avea pe alt-cineva ca editor responsabil, ci acesta ar trebui să fii D-Ta și să subscrii tot-odată și foile în calitatea aceasta.*) Pedeapsa dictată asupra D-Tale, care ai fost reprezentat prin un curator absentis în persoana avocatului Szántó Sándor de aici, este o amendă de bani de câte 500 fl. v. a. pentru fie-care ziar. Sentența se va executa fără considerare la apelațiunea înaintată din partea apărătorilor Arz și Szántó.

---

*) Nici unul din aceste motive nu corespund cu starea reală a lucrurilor.

Nota editorului.

În împregiurările acestea este de neapărată trebuință ca proprietatea foilor să treacă *cu cea mai mare urgență în mâinile comitetului nostru*. Iar aici avem să observăm *toate formele* pretinse de lege și să încheiem un contract de cumpărare, pe baza căruia să se poată apoi face împroutocolarea firmei și însinuările pretinse de ordonanțele de presă.

Spre scopul acesta te rog să trimiți, cât mai repede, o procură specială, legalisată de tribunalul român din București și de consulat, avocatului D-Tale Arz v. Straussenburg, împu-ternicindu-l să încheie în numele D-Tale cu re-
presentanții Comitetului central al partidului nostru contractul acesta, prin care vinzi D-Ta proprietatea »Institutului Tipografic« și a am-
belor foi.

Ast-fel ne-am înțeles cu membrii de aici ai Comitetului, ca *nu o persoană fictivă*, ci *în-
suși partidul național* să fie și să figureze ca proprietar, punându-și apoi un procurist res-
ponsabil pentru editură, bună-oară în persoana lui Popa Necșa.

Condițiunile, adevă prețul cumpărării ră-
mâne să-l stabilești D-Ta încunoștiințându-ne atât pe noi cât și pe avocatul Arz. În pre-
țul de cumpărare se va socoti și cauțiunea, *care va rămânea a D-Tale*, iar restul ar fi să-l plătească comitetul în anumite rate în restimp de o jumătate de an bună-oară.

Lucrul acesta ar trebui să se facă cu cea mai mare urgență, ca să putem cât mai iute delătura pedecile aparițiunii foilor, de cumva nu vom isbuti să facem alt arangement de-ocamdată, spre a putea și pâna atunci eda ziarele.

Astăzi mi s'a înmanuat atât mie, cât și celorlalți membri ai comitetului actul de acuză în procesul Memorandului, fixandu-se pertractarea finală pe ziua de 23 Ianuarie 1894 înaintea Curții cu jurați din Cluj. Acusa e îndreptată pentru agitațiune în contra legilor, a instituțiilor și a integrității statului și sunt acușați toți membrii Comitetului.

Sistarea foilor noastre imediat înaintea acestui proces, se vede evident ce tendență urmărește: ca să nu putem pregăti publicul nostru, iar ei să ne poată condamna în liniște. Cu un motiv mai mult, ca să accelerăm posibilitatea aparițiunii ziarelor noastre.

Al D-Tale iubitor unchiaș

Dr. Rațiu m. p.

Nici acum însă d-l Eugen Brote nu a voit să între în vederile d-lui Dr. Ioan Rațiu, căci «trecerea proprietății în mâinile comitetului nu se putea face cu graba necesară, fiind-că: pro I^o Comitetul, ca o instituțiune a partidului nu poate să reprezinte o persoană morală recunoscută, ci ar

trebui să se transforme în o societate conform legii comerciale. Pentru aceasta se cer forme, a căror împlinire cere iarăși timp; — pro II°: Închierea contractului de vânzare și de cumpărare și înregistrarea lui în condicele comerciale de asemeni cere timp de mai multe săptămâni...»

Nici că era însă nevoie să vîndă tipografia, căci proprietar de tipografie putea să fie și fără ca să stea la Sibiiu. D-sa a stărut deci, că foile să reapară tot în tipografia D-sale, dar ca proprietate a vre-unei alte persoane, pentru care era gata să depună o nouă cauțiune.

D-l Dr. Ioan Rațiu a stărut ca vîndarea să se facă «*după toate formele*», căci alt-fel nici «*Tribuna*» nici «*Foaia Poporului*» nu vor mai putea să **reapară**.

Astfel a fost d-l Eugen Brote siluit să facă declarațiunea, că a vîndut «*Institutul Tipografic*» și editurile lui. Făcea însă declarațiunea aceasta cu bună credință, ca să înlătorește pedecile formale puse de guvern. De aceea chiar mai înainte de a se fi împlinit vre-una din

formele cerute de d-l Rațiu, D-sa a adresat persoanei însărcinate de D-sa cu conducerea stabilimentului următoarea scrisoare:

Bukarest, 18 (30) Dec. 1893.

Lieber Herr Dressnandt!

Die politischen Verhältnisse und die *Hal-*
tung meiner Freunde und Gesinnungsgenossen
haben mich *gezwungen* die »Typographische
Anstalt« unserem Partei-Ausschuss zur Ver-
fügung zu stellen.

Obwohl die Kauf- und Verkaufformalitäten
noch nicht durchgeführt werden konnten, will
ich dennoch, dass der Besitzwechsel schon mit
1-ten Januar neuen Stils des kommenden Jahres
in Kraft trete.

Ich bitte daher alles nöthige zu veranlassen
damit dieses geschehen könne.

Das Personal wollen Sie gefälligst, im
Einvernehmen mit Herrn Dr. Rațiu, über diesen
Besitzwechsel in Kenntniss setzen.

Gestern abends sandte ich Ihnen eine
Depesche, womit ich Sie verständigte, dass Herr
Rațiu in Einverständniss mit mir für die Deckung
des Kabdebo-ischen Wechsels per 3211 fl. pro
30 December sorgen wird.

Ich bitte Sie, sich Herrn Rațiu vorzustellen,
ihn über den Inhalt dieses Schreibens in Kenntniss
zu setzen und seine weitere Weisungen für die
Zukunft zu empfangen.

Eugen Brote.

(In traducere românească:)

București, 18/30 Decemvrie 1893.

Raporturile politice și atitudinea amicilor și soților mei de principii m'a silit să pun »Institutul Tipografic« la dispoziția comitetului nostru de partid.

Deși formalitățile vinderii și cumpărării nu s'au putut duce încă în îndeplinire, totuși voința mea e, ca schimbarea de posesiune să între în vigoare deja cu 1 Ianuarie stil nou a anului viitor.

Te rog deci să iai dispozițiile necesare ca aceasta să se poată face.

În conțelegere cu d-l Dr. Rațiu, să binevoești a încunoștința personalul despre schimbarea posesiunii.

Èri seara ți-am expediat o depeșă, prin care te avizez că d-l Rațiu în conțelegere cu mine se va îngriji de achitarea poliței lui Kabdebo despre 3211 fl. cu scadența de 30 Dec.

Te rog să te prezentezi d-lui Rațiu, să-i comunici despre cuprinsul acestei scrisori și să primești dela D-Sa dispozițiile ulterioare pentru viitor.

Eugen Brote.

Cât pentru preț, d-l E. Brote n'a pus nici o condițiune. Era lucru firesc să i-se restituie ceea ce după catastife l'a costat »Institutul«, după constatările făcute, cel puțin 12.000 florini. Ostenelile

sale și ale amicilor săi, contribuiri ne-trecute în registre, dezvoltarea obținută prin atare osteneți și jertfe, nu erau puse în socoteală, căci toate să petreceau între oameni de bună credință.

Într'aceea d-l Dr. Ioan Rațiu îi adresează la 27/12 1893 d-lui Eugen Brote următoarea scrisoare:

Sibiu, 27/XII 1893.

Iubite Nepoate!

La scrisoarea D-Tale din urmă abia acum îți pot răspunde.

Prețul de 12.000 fl. stabilit pentru »Institutul Tipografic« îl aflu potrivit, dar pasivele curente, care fac 10.708 fl., nu le putem primi, cu atât mai puțin nu, deoarece ce nu suntem și nu putem fi siguri că activele de 3753 fl. se vor putea încasa.*)

---

*) Această socoteală a Pasivelor și Activelor era făcută în mod unilateral și nu corespunde nici decât cu conceptele comerciale, și cu principiile dreptății și ale echității. D-lui Brote nu i-s'a prezentat o consemnare specificată a Pasivelor și Activelor, iar suma mică a Activelor în raport cu Pasivele provine de acolo, că precând în Passive sunt computeate toate soldurile creditorilor, în Active nu s'a computat depositul de hârtie, cărți și alte materialii, ce se găseau în ființă, din a căror procurare tocmai proveneau pretensiunile creditorilor.

Nota editorului.

Noi nu putem încheia pe numele nostru contract formal de cumpărare, ci trebuie să punem un Strohmann care să cumpere »Institutul Tipografic« și foile, și apoi va fi treaba noastră să ne asigurăm cum vom putea față cu acel Strohmann.

Te asigurăm că vei primi dela noi în *cel mai scurt timp* 6000 fl., și dacă nu mai curând, atunci când vei trebui să plătești lui Kabdebo — mai primești *D-Ta* în suma vândării cauțiunea depusă de noi și până acum neatacată de 6000 fl. Mai departe mă oblig eu a exopera dela Comitet, ca în 3 ani după olaltă să-ți plătim din venitul foilor câte o miie florini la an — care sumă laolaltă tot ar face suma de 15.000 fl.

La subscrierea contractului nu-ți putem da nimic, dar luăm asupra noastră răspunderea de a plăti lui Kabdebo 600 fl

Lucrul principal e să scoatem curând toile »Tribuna« și »Foaia Poporului«, și numai în chipul mai sus indicat putem face posibilă aparițiunea lor.

Dacă te învoești telegrafează lui Arz să facă contractul cu Strohmann-ul nostru — dar trebuie să-i trimiti procură în regulă, căci fără asta nu poate face contract valid.

Te asigură că »Țiru« dela mine n'a primit nici o misiune. I-am dat o scrisoare către V. A. Ur., în care l-am rugat să ne dea și în

viitor ajutor moral și material, iară lui A. P. i-am scris că în direcțiunea aceasta să lucre și el în perfectă *Unire* cu *Amicii* nostri și ai *Causei*. Atâta e tot și nimic mai mult.

Mai departe te asigur, că noi și în viitor și cu deosebire eu *voim a lucra în perfectă concordie* cu D-Ta.

Asupra »Tribunei« cu noi dimpreună *vei avea tot acea influență ca și în trecut*.

D-Ta îmi cunoști părerile mele, dela care nu mă voi abate nici odată. De una te rog: nu crede la intriganți și la unele fleacuri! Te asigur că toate se vor îndrepta spre bine și noi vom lucra mai departe în perfectă concordie.

Iubitor unchiuș.

Textul procurei, pe temeiul căreia s'a încheiat contractul de vânzare, era, deja stabilit când a sosit scrisoarea d-lui Rațiu la București; dar bilanțarea Active-
lor și Pasivelor nu putea între oameni de bună credință să schimbe întru nimic formele de trecere a proprietății, nici plă-tirea prețului pe cumpărare. Contractul încheiat cu «Strohmanul» Popa-Necșa însă după vre-o câte-va zile a trebuit desfăcut și trecut pe un alt «Strohmann». D-l Popa-Necșa a fost condamnat de Curtea

cu jurați din Cluj și procurorul a ridicat din nou dificultăți pentru proprietatea Institutului și a foilor. Ast-fel s'a încheiat înaintea Notariului public la 7 Februarie st. n. un nou contract, identic cu cel ditâiu, precum urmează:

47 ügyszám

1894

Hiteles Kiadvány.

Közjegyzői okirat.

Elöttem Zágoni Gábor nagyszebeni királyi közjegyző előtt alóírt helyen és napon megjelentek nagyszebeni lakosok: egy felől Necsa Popa János, nyomdász (lak. Kirchengasse 11 a, ház szám alatt) mint eladó; más felől pediglen Albini T. Livius, ügyvédjelölt (lakik Wiesengasse 29 ház szám) mint vevő, — általam személyesen ismert felek, — és ezen valamint azon okból is, hogy irni olvasni tudnak, tanuk mellőzésével a következő közokirat felvételére kértek fel:

Kaufvertrag

welcher zwischen den obgenannten Partheien folgendermassen abgeschlossen wurde:

I. Ich Johann Popa Necsa, gezwungen durch die Urtheile des hiesigen königlichen Bezirksgerichtes als Strafgericht zu Zahl 527/94

und 552/94 mein Eigenthum zu veräussern, verkaufe hiemit mein ausschliessliches Eigenthum bildende und unter der Firma »Nyomda intézet Popa Necşa János« — «Institut Tipografic Joan Popa Necşa« — »Typographische Anstalt Iohann Popa Necşa« in Firmen-Register der Einzelfirmen des Hermannstädter königlichen Gerichtshofes Zahl 413/94 eingetragene Buchdruckerei sammt Zugehör dem Herrn Livius T. Albini, Advocaturskandidat in Hermannstadt; vice versa ich T. Livius Albini kaufe die genannte Buchdruckerei sammt Zugehör unter folgenden Bedingungen:

II. Das Objekt dieses Kaufes wird von beiden Vertragschliessenden Partheien folgendermassen festgesetzt: Das bezeichnete Buchdruckereigeschäft in dem Stande in dem es sich eben befindet sammt allen Zugehör, nämlich die Druckerei sammt allen Materiale, dem Mobilär derselben und der Redaktionslokalitäten, ferner dem Bücherverlag und Zeitungsverlag, dem Papier und sonstigen Vorräthen sowie sämtlichen Aktiven und Passiven, also allen Rechten und Verpflichtungen der Firma.

Gegenstand dieses Vertrages sind ferner die für die beiden mitverkauften Zeitungen »Tribuna« und »Foaia Poporului« erlegten Cautionen in den Betrage von zusammen 7500 fl. ö. W. welchen Betrag der Käufer T. Livius Albini dem Verkäufer ausser dem obigen Kaufpreis zu

zahlen hat. Die Cautionen bleiben demnach für die Vergangenheit sowie für die Zukunft unverändert haftbar.

III. Als Kaufpreis wird von beiden Parteien der Betrag von 12.000 d. i. Zwölftausend Gulden ö. W. bestimmt und verpflichtet sich der Käufer diesen Kaufpreis sowie den Betrag von Siebentausend fünfhundert Gulden als Entgelt für die cedirten Cautionen zusammen also 19.500 Neunzehn tausend fünfhundert Gulden ö. W. an den Verkäufer zu bezahlen.

IV. Die Bestimmung der Zahlungsmodalitäten wird einen besonderen Übereinkommen vorbehalten.

V. Käufer und Verkäufer werden in einer gemeinsamen Eingabe die Löschung der bisherigen Firma beziehungsweise die Abänderung derselben in »Institut Tipografic T. L. Albini« bei dem königlichen Gerichtshof verlangen und auch die durch die Pressordnung vorgeschriebene Anzeige an den Obergespan des Hermannstädter Comitates betreffend die beiden Zeitungen »Tribuna« und »Foaia Poporului« machen.

VI. Der Käufer übernimmt mit dem Kaufobjekt auch das gesammte der Druckerei sowie der Redaktion und der Administration der Zeitungen und tritt in allen diesbezüglichen Verpflichtungen des Verkäufers.

Az ekként felvett okirat feleknek felolvas-
tatván mindenben megmagyaráztatván; általuk
jól megértve és helyeselve elfogadtatott és
aláíratott.

Kelt Nagyszébenben ezernyolcyszáz ki-
lenczvennégy évi Február hó hetedikén T

50 kr.
bélyeg

Hogy ezen a nagyszébeni la-
kos Albini T. Livius részére kiállított hiteles
kiadvány az őrizetem alatt lévő egy száz
huszanegy forint és hetvenöt krajczáros
bélyegű eredetivel egyezik, ezennel tanusítom.

Kelt Nagyszébenben ezernyolcz-
száz kilenczvennégy évi Február hó hetedikén.

Megjegyzés: a negyedik oldalon ötödik
sorban T jegy alatt a szövegbe tartoznak
következő szavak: »Ioan Popa Necşa s. k.,
Albini T. Livius s. k. vevő«. Díjjegyzék:
munkadíj 12 frt. 50 kr., írás díj 80 kr.,
bélyeg 121 frt. 75 kr., hit. kiadv. 2 frt.
10 kr., összesen 137 frt. 15 kr. (P. H.)
Zágoni Gábor kir. közjegyző.

(P.) Zágoni Gábor s. k.
kir. közjegyző.

(In traducere românească.)

Nr. not. 47.

1894.

Duplicat legalizat.

Act notarial.

Înaintea mea Zágoni Gábor, notar reg. public în Sibiiu s'au prezentat în locul și ziua mai jos amintită locuitorii din Sibiiu: de-o parte Ioan Popa Necșa, tipograf (locuște Kirchengasse Nr. 11) ca vânzător; de altă parte T. Liviu Albini, candidat de avocat (locuște Wiesengasse Nr. 29) ca cumpărător, — pe care îi cunosc personal, — și pe motivul acesta precum și fiind-că știu scrie și ceti, mi-au cerut, cu omiterea martorilor, dresarea următorului act public:

Contract de cumpărare

*care s'a încheat între partidele sus amintite
precum urmează:*

I. Eu Ioan Popa Necșa, silit prin sentențele judecătoriei de cerc din Sibiiu, ca judecătorie penală, de sub Nrii 527/894 și 552/894 a-mi vinde proprietatea, vînd prin aceasta tipografia introdusă în registrul firmelor tribunalului comercial din Sibiiu la Nr. 413/894 sub firma »Nyomda intézet Popa Necșa János« — »Institut Tipografic Ioan Popa Necșa« — »Typogra-

fische Anstalt Johann Popa Necşa«, — cu toate apartinențele sale d-lui T. Liviu Albini, candidat de avocat în Sibiiu; vice versa eu T. Liviu Albini cumpăr tipografia sus amintită împreună cu apartinențele sale în următoarele condiții:

II. Obiectul acestei cumpărări îl statoresc ambele părți contrahente pe cum urmează: tipografia amintită în starea în care tocmai se află împreună cu toate apartinențele sale, adică tipografia cu tot materialul, mobiliarul acesteia și cel din localitățile redacțiunii, editura de cărți și de ziare, hârtia și alte mărfuri în deposit, precum și toate activele și passivele, adică toate drepturile și datorințele firmei.

Obiect al acestui contract sunt mai departe cauțiunile depuse în sumă totală de 7500 fl. v. a. pentru ziarele »Tribuna« și »Foaia Poporului«, care sumă cumpărătorul este dator a o plăti vânzătorului peste prețul de cumpărare. Cauțiunile vor rămânea deci și mai departe neschimbat depuse atât pentru trecut, cât și pentru viitor.

III. Ca preț de cumpărare se statorește de cătră ambele părți contrahente suma de 12.000 fl. zi douăsprezece mii floreni v. a. și cumpărătorul se obligă a plăti vânzătorului prețul acesta de cumpărare precum și suma de șapte mii cinci sute floreni ca preț al cauțiunilor cedate, adică în total 19.500 fl. nouăsprezece mii cinci sute floreni v. a.

IV. Dispozițiile modalităților de plătire se rezervă unei învoieli deosebite.

V. Cumpărătorul și vânzătorul vor cere tribunalului reg. într'o petiție comună ștergerea firmei de până acum, adică schimbarea ei în »Institut Tipografic T. Liviu Albini«, asemenea vor face și anunțările prescrise de procedura de presă la comitele suprem al comitatului Sibiiu referitor la ziarele »Tribuna« și »Foaia Poporului«.

VI. Cumpărătorul primește cu obiectul de cumpărare și întregul personal al tipografiei precum și al redacțiunii și al administrațiunii ziarelor și păsește în toate obligamentele vânzătorului referitoare la acesta.

Actul astfel dresat s'a cetit și explicat întru toate partidelor, cari înțelegându-l bine și aprobându-l l'au primit și iscălit.

Sibiiu, șapte Februarie una miie opt sute nouăzeci și patru T

Că acest duplicat oficios liberat, locuitorului sibiian T. Liviu Albini, corespunde originalului păstrat de mine și provăzut cu timbru de una sută douăzeci și unu floreni și șeptezeci și cinci cruceri, prin acestea adevăresc.

Sibiiu, șapte Februarie una miie opt sute nouăzeci și patru.

Notă: în șirul al cincilea de pe pagina a patra la semnul T sunt a se pune în text următoarele cuvinte: »Ioan Popa Necșa m. p., T. Liviu Albini m. p. cumpărător«. Tarif: lucrarea 12 fl. 50 cr., scrisul 80 cr., timbru 121 fl. 75 cr., duplicat oficios 2 fl. 10 cr., total 137 fl. 15 cr. (L. S.) Zágoni Gábor m. p. notar regesc public.

(L. S.) Zágoni Gábor m. p.
notar reg. public.

Pentru-ca nu cumva d-l T. Liviu Albini, noul «Strohmann», să abuzeze de pozițiunea sa, a dresat următorul act:

146 ügyszám
1894.

Hiteles kiadvány.

Közjegyzői okirat.

Elöttem Zágoni Gábor, nagyszebeni királyi közjegyző előtt alolirt helyen és napon megjelent nagyszebeni lakos és ügyvédjelölt Albini T. Livius (lak. Heltauergasse 17 ház szám alatt), — kit személyesen ismerék, — és ezen valamint azon oknál fogva is, hogy irni meg olvasni tud, tanuk melözésével a következő közokirat felvételére kért fel:

Schuldschein.

Über 19.500 das ist neunzehntausend fünfhundert Gulden, welche ich dem Herrn Dr. Johann Rațiu advokat in Hermannstadt als Darlehen schuldig geworden zu sein hiemit anerkenne, nachdem mir derselbe zur Erwerbung des unter der Firma «Nyomda intézet Popa Necşa János,» — »Institut Tipografic Ioan Popa Necşa,» — »Typografische Anstalt Johann Popa Necşa,» — im Firmenregister des hermannstädter königlichen Gerichtshofes eingetragenen Druckereigeschäftes sammt Bücher und Zeitungsverlag »Tribuna« und »Foaia Poporului« und der für die Zeitungen bereits erlegten Cautionen von zusammen 7500 fl., sage siebentausend fünfhundert Gulden, den eingangsbezeichneten Betrag von 19.500 fl., sage neunzehntausend fünfhundert Gulden ö. W. derart dargeliehen hat dass er den Kaufpreis für die Druckerei sammt Zugehör per 12.000 fl., sage zwölftausend Gulden für mich an den früheren Eigentümer Johann Popa Necşa bezahlt und auch bewirkt hat, dass Johann Popa Necşa die genannten Cautionen an mich cedirt hat.

Um diese Schuld zu tilgen cedire ich zunächst die obenerwänten Cautionen per 5000 sage fünftausend und 2500 sage zweitausendfünfhundert Gulden, somit zuzammen 7500 fl., derart an Herrn Dr. Johann Rațiu, dass diese Beträge für die beiden Zeitungen »Tribuna« u. »Foaia Popo-

rului* solange dieselben erscheinen, haftbar bleiben sollen, dass aber die Cautionsbeiträge jetzt schon in das Eigenthum des Herrn Dr. Rațiu übergehen und dieser daher berechtigt ist dann, wenn diese Blätter zu erscheinen aufhören sollten die beiden Cautionen vom königlichen Steuramte zu beheben und rechtsverbindlich zu quittiren. — Von dem obigen Darlehensbetrage verpflichte ich mich Capital 3000 sage dreitausend Gulden am ersten Juni achtzehnhundertneunzigvier (1894), den Rest aber mit 9000 sage neuntausend Gulden bis 1 April 1895, Eintausendachthundertneunzigfünf zurück zu zahlen.

Sollte ich den bedungenen Zahlungsstermin am ersten Juni 1894 nicht pünktlich einhalten, so wird der Gläubiger sofort berechtigt sein die Zahlung der ganzen Forderung von 12.000 sage Zwölftausend Gulden und etwaigen Kosten zu verlangen und eventuell im gerichtlichen Weg zu erzwingen. — Zur Sicherstellung dieser Forderung per Zwölftausend Gulden verpfände ich dem Gläubiger die ganze Druckerei sammt allen Zugehör und insbesondere auch das Eigenthum an den genannten Zeitungen und gebe nicht nur meine Einwilligung dazu, dass der Gläubiger jetzt schon und ohne eine Gefahr nachweisen zu müssen die Sicherstellungs-Exekution auf die Druckerei sammt Zugehör bei dem hermannstädter königlichen Berzirksgericht — dessen Competenz ich mich unterwerfe —

erwirken und vollziehen lasse, sondern ich räume dem Herrn Gläubiger bei dem Mangel einer entsprechenden Hypothek auch das Recht ein die gesammte Geschäftsführung sowohl der Druckerei als auch der Zeitungsunternehmungen und des sonstigen Verlagsgeschäftes selbst zu besorgen oder besorgen zu lassen und auch die gesammten Einnahmen des Geschäftes so lange zu beziehen bis der Betrag von Zwölftausend Gulden bar zurückgezahlt sein wird und erkläre, dass die Einnahmen des Geschäftes als Zahlungen des obigen Darlehens nicht angenommen werden können nachdem der Gläubiger auch das eventuelle Defizit des ganzen Geschäftes selbst zu decken sich verpflichtet hat; zum Schlusse unterwerfe ich mich der Kompetenz des hermannstädter königlichen Bezirksgerichtes und dem summarischen Verfahren.

Az ekként felvett okirat félnek felolvasztatott, megmagyaráztatott, általa jól megértve és helyeselve elfogadtatott, az 1874 évi 35 t.-cz 111 §-usában irt végrehajthatósággal bírónak kimondatott és előttem sajátkezüleg aláíratott. Nagyszeben ezernyolczszáz kilenczven négy évi márczius hó huszan harmadikán. — T. Liviu Albini s. k. (P. H.) Zágoni Gábor s. k. kir. közjegyző. — Díj: munkadíj 7 frt 75 kr. irás 80 kr. bély. 61 frt 75 kr. hit. kiadvány 2 frt 10 kr. összesen 72 frt 40 kr. Hogy ezen a Dr. Rațiu János részére kiállított hiteles kiadvány az őri-

zetem alatt levő hatvanegy frt és hetvenöt kros
bélyegű eredetivel egyezik, — tanusitom. —
Nagyszeben ezernyolczszáz kilenczvennégy évi
márczius hó huszanharmadikán (P. H.) Zágoni
Gábor s. k. kir. közjegyző.

(Pe românește:)

Nr. not. 146

1894

Duplicat legalisat.

Act notarial.

Înainte de mea, Zágoni Gábor, notar reg.
public în Sibiiu, s'a prezentat în locul și ziua
mai jos amintită locuitorul din Sibiiu și candidat
de avocat T. Liviu Albin (locuște strada
Cisnădiei Nr. 17), — pe care îl cunosc per-
sonal, — și pe motivul acesta precum și fiind-că
știe scrie și ceti, mi-a cerut, pe lângă omiterea
măsturilor, dresarea următorului act public:

Obligație.

Despre 19.500 adecă nouespredece mii
cinci sute floreni, cu care recunosc că îi dato-
resc ca împrumut d-lui Dr. Ioan Rațiu, avocat
în Sibiiu fiind-că pentru acuirarea tipografiei
indusă în registrul firmelor tribunalului comercial
din Sibiiu sub firma »Nyomda-intézet Popa Necsa
János«, — »Institut tipografic Ioan Popa Necsa«, —
»Typographische Anstalt Johann Popa Necsa«

cu editura de cărți și a ziarelor »Tribuna« și »Foaia Poporului« și a cauțiunilor deja depuse pentru diare în total cu 7500 adecă șapte mii cinci sute floreni, adecă suma indicată mai sus de 19 500 fl., adecă nouespredece mii cinci sute floreni val. austr. dînsul astfel mi-a împrumutat-o, că a plătit pentru mine proprietarului antecesor, Ioan Popa Necșa, prețul de cumpărare pentru tipografie și apartinențe, cu 12.000 fl. adecă douespredece mii floreni și a exoperat totodată ca Ioan Popa Necșa să-mi cedeze mie cauțiunile numite.

Pentru achitarea acestei datorii cedez înainte de toate cauțiunile mai sus amintite de 5000 fl. adecă cinci mii și 2500 fl. adecă două mii cinci sute, în total 7500 fl. astfel d-lui Dr. Ioan Rațiu, că sumele acestea să garanteze și mai departe pentru ambele ziare »Tribuna« și »Foaia Poporului« până când acestea vor apare, trec însă sumele acestea de pe acum în proprietatea d-lui Dr. Ioan Rațiu, care este prin urmare îndreptățit a ridica dela perceptoratul reg. ambele cauțiuni și a le chita cu deplină putere de drept atunci, când aceste diare vor înceta de a mai apare. Din împrumutul de mai sus mă oblig a replăti 3000 fl. zi trei mii floreni capital, la prima Iunie una miie opt sute nouăzeci și patru (1894), iar restul de 9000 fl., zi nouă mii floreni, până la 1-ma Aprilie 1895 una miie opt sute nouăzeci și cinci.

În cazul când nu aş observa punctual termenul de plată la prima Iunie 1894, creditorul va fi imediat îndreptăţit a cere plăţirea întregii pretensiuni de 12.000 fl, zi douăspredece mii floreni cu spese cu tot şi eventual a sili plăţirea pe cale judecătorească. Pentru asigurarea acestei pretensiuni de douăspredece mii zălogesc creditorului întreaga tipografie cu aparţinţe cu tot şi în deosebi şi proprietatea asupra numitelor diare, şi îmi dau nu numai învoirea, ca creditorul, de pe acum şi fără să trebuească a dovedi pericolul, să exopereze şi să efectueze prin judecătoria de cerc din Sibiiu — la a cărei competenţă mă supun — execuţia de asigurare asupra tipografiei şi a aparţinţelor sale, ci în lipsa unei ipoteci corespunzătoare, dau totodată d-lui creditor şi dreptul de a purta însuşi sau prin un altul întreaga gestiune atât a tipografiei, cât şi a întreprinderii de diare şi a celorlalte edituri şi a ridica însuşi toate percepţiunile întregii întreprinderi până când nu va fi replătită în numerar suma de douăspredece mii floreni, şi declar că întratele întreprinderii nu se pot considera ca plătiri a împrumutului de mai sus, după-ce creditorul s'a obligat a acoperi însuşi şi deficitul eventual al întregii întreprinderi; în sfârşit mă supun competenţei judecătoriai de cerc din Sibiiu şi procedurii sumare.

Actul astfel dresat s'a cetit şi explicat partidei, care înţelegându-l şi aprobându-l l-a

primit, iar în înțelesul §-lui 111 din art. de lege 35 ex 1874 s'a declarat de executabil și s'a iscălit cu mâna proprie în fața mea. Sibiu la douăzeci-și-trei Martie una miie opt sute nouăzeci-și-patru. T. Liviu Albin m. p. (L. S.) Zăgoni Gábor m. p., notar reg. public. Tarif: lucrarea 7 fl. 75 cr., scrisul 80 cr., timbre 61 fl. 75 cr., duplicatul leg. 2 fl. 10 cr. Total 72 fl. 40 cr.

Că acest duplicat legalizat eliberat d-lui Dr. Ioan Rațiu corăspunde originalului păstrat de mine și provădit cu timbru de șasezeci-și-unu floreni șeptedeci-și-cinci cruceri, adevăresc. Sibiu douăzeci-și-trei Martie una miie opt sute nouăzeci-și-patru. (L. S.) Zăgoni Gábor m. p., notar reg. public.

Pentru-ca nici d-l Rațiu să nu poată abusa de drepturile ce i-se acoardă în această obligațiune fictivă a iscălit următoarea declarațiune:

Declarațiune.

Prin aceasta declar, că pretensiunea de 19.500 fl. v. a. și nouă-spre-dece mii cinci sute floreni v. a. din obligația notarială de dtto Sibiu 16 Ianuarie 1894 față cu dl Ioan Popa Necșa, este averea Comitetului partidului național român din Transilvania și Ungaria, avere destinată a servi la întreținerea diarelor chemate să

apere și să susțină programul național din 1881 și îndeosebi a ziarelor »Tribuna« și »Foaia Poporului« și eventual a ziarelor menite să înlocuiască pe cele amintite și resp. a celor ce le-ar înființa din nou în scopul indicat.

Drept aceea, atât în numele meu, cât și al erediilor mei cedez cu deplină putere de lege numitului Comitet, compus actualmente din d-nii: George Pop de Băsești, Eugen Brote, Dr. Vasile Lucaciū, Demetriū Comșa, Septimiū Albini, Nicolae Cristea, Basiliū Rațiū, Iuliū Corolian, Rubin Pațița, Dr. Teodor Mihali, Aurel Suciū, Daniil Lica, Dr. Daniil P. Barcianu, Dr. Gavriil Tripon, Dr. Vasile Fodor, Gherasim Domide, Dr. George Popovici, Aurel C. Popovici, Dr. I. T. Mera, Mihaiū Veliciū, Patriciū Barbul, Romul de Crainic, Gavriil Lazar de Purcăreți și Vasile Ignat, toate drepturile și sarcinile mele cuprinse în obligația sus amintită, și în special dreptul **de a dispune, conduce și administra** »Institutul Tipografic« și toate editurile sale.

Cetind și primind de al meu cuprinsul acestei declarațiuni, am scris spre întărire cu mâna proprie în fața martorilor prezenți

Sibiu, 16 Ianuarie 1894.

Dr. Ioan Rațiū m. p.,
advocat.

Victor Tordășianu m. p.,

T. L. Albini m. p.

martori.

După chiar firea lucrurilor e evident că nici d-l Ioan Popa-Necşa, nici d-l T. Liviu Albini n'aŭ plătit, nici nu puteaŭ fi socotiți datori ca să plătească prețul cumpărării tipografiei și a foilor.

După contract d-l Brote avea să primească 12.000 florini și rebonificarea cauțiunei, care reprezenta valoarea nominală (în bonuri) 7500 florini. Dl Rațiu a stabilit la 27 Decembre 1893 modul de plată astfel: în «timpul cel mai scurt» va trimite 6000 fl., iar pentru rest oferă suma de 6000 fl., depusă de comitet ca cauțiune și până atunci neatacată, ceea ce avea înțelesul că comitetul va depune o nouă cauțiune, iar d-l Brote poate să dispună despre cea vechie.

La 17 Februarie n. 1894 d-l Rațiu însărcinează pe d-l Comşa, secretariul Comitetului național, se adreseze d-lui Brote următoarea scrisoare:

Mult Stimat Domnule,

Întrevenind mai multe pedeci și lucrări neprevăzute, biuroul Comitetului central nu a fost în poziție să Vă trimită la timpul său suma de

2789 fl., din vinderea »Institutului Tipografic«. Și fiindcă rațiociniul pro 1893 nu este încă isprăvit, am trimis cu posta de astăzi pe seama D-Tale, sub adresa d-lui Ioan Bianu, suma rotundă de 2500 fl., și două mii cinci sute fiorini v. a. Rațiociniul amintit, așa sperăm, să va încheia peste câte-va zile, când apoi va urma computarea în regulă și eventual trimiterea restului cuvenit. Despre primirea sumei de 2500 fl. Vă rugăm să trimiteți chitanță în regulă, achitând tot-odată suma de 7288 fl. 65 cr., pe care o solvisă Comitetul central drept cauțiuni pentru »Tribuna« și »Foaia Poporului«. Din cauțiunile depuse în suma totală de 8250 fl., se vor computa în favorul D-Tale 961 fl. 25 cr.

De altcum rămâne să trimitem o specificație a condițiilor de plătire, cum și o copie a rațiociniului încheiat, cuprinzând datele și lămuririle mai de aproape.

Primiți Vă rog, asigurarea stimei și devotamentului distins ce Vă păstrează

Sibiiu, 17 Februarie n. 1894.

Biuroul Comitetului central al partidului națion.-rom.

La însărcinarea presidiului:

Dem. Comșa m. p.

secretar.

P. S. Suma de mai sus de 2500 fl. v. a. numai astăzi Vi-s'a trimis prin d-l Diamandi

Manole, fiind expediția prin postă prea costisitoare, ceea ce rectific din încredințarea domnului president.

T. Liviu Albini m. p.

Domniei Sale Domnului Eugen Brote

București.

Nimeni nu va putea înțelege mai mult din textul acestei scrisori decât că în socoteala prețului de cumpărare de 12.000 florini să trimit în numerar 2500 și să promite pentru altă dată «o specificare a condițiilor de plătire», «date și lămuriri mai de aproape». Ce o fi avînd încheierea socotelilor pe anul 1893 a face cu acel preț; pentru ce să cere o chitanță pentru suma de 7288 fl. 65 cr. pe care Comitetul ar fi solvit'o în socoteala cauțiunilor, după-ce tocmai aceste cauțiuni se oferise d-lui Brote ca plată în prețul cumpărării rămîne cu dese-vîrșire nedeslușit.

După această scrisoare n'a mai urmat nimic, nici trimitere de bani, nici «specificarea condițiilor de plătire», nici «date» nici «lămuriri».

Doi ani în urmă, la 12/24 Ianuarie 1896, după-ce d-l Dr. Ioan Ratiu a intrat

În stăpânirea «Tribunei» a d-lui Eugen Brote a adresat redacțiunii acestei foi următoarea scrisoare, care însă nu s'a publicat în coloanele ei:

București, 12 (24) Ianuarie 1896.

Domnule Redactor,

Cu privire la deslușirile ce binevoiți a da în numărul 7 al »Tribunei« despre modul cum aș fi primit eu suma de 19.500 fl., ca preț de vânzare al »Institutului Tipografic« cu foile sale »Tribuna« și »Foaia Poporului«, Vă rog să inserați în coloanele stimabilului D-Voastră și următoarele constatări și rectificări:

1. Din suma de 19.500 fl., n'am primit decât 2.500 fl.

2. Despre restul de 17.000 fl., nu mi s'a prezentat nici de Comitet, nici de d-l Dr. Rațiu, nici de alt-cineva vre-o dovadă, sau vre-o socoteală, sau peste tot vre-o indicațiune, cum anume s'ar fi folosit această sumă, pentru-ca eu, vânzătorul, să o pot considera de plătită în prețul de vânzare al »Institutului«.

3. Datoriile, de care binevoiți a aminti în articolul din cestiune, nu sunt datorii private ale mele, ci ale »Institutului Tipografic«, în ale cărui registre comerciale erau introduse. Prin urmare, dacă s'au plătit asemenea datorii (passive),

prin cumpărător, nu s'a făcut alt-ceva decât s'a procedat în conformitate cu condițiunile contractului de vânzare, care dispune, că cumpărătorul primește »Institutul« cu toate activele și pasivele sale. Precum se vor fi plătit datorii, în același timp se vor fi încassat și pretențiuni (active).

4. Pentru-ca cineva să poată susține ca temeiū, că eū am primit suma de 19.000 fl., trebuie să aibă la mână chitanța mea, sau cel puțin să se poată proba prin alte acte, că plățile ce se susține că s'ar fi făcut pentru mine unei a treia persoană, sunt recunoscute și de mine ca bine făcute și că și eū le consider ca echivalente cu plățirea prețului de cumpărare. N'am dat chitanță, fiind-că nimēni nu mi-a cerut'o și nici nu era în drept să mi-o ceară. N'am recunoscut plăți făcute unei a treia persoană, fiind-că nimeni nu mi-a prezentat probe, nici nu mi-a adus la cunoștință că ar fi făcut asemenea plăți.

Primiți, Vē rog, expresiunea considerațiunii mele, ce Vi-o păstrez :

Eugen Brote m. p.

Stând ast-fel lucrurile e invederat, că d-l Eugen Brote nu numai a fost *silit* să facă declarațiunea de a fi vîndut un stabiliment creat de D-sa și de amicii săi cu multă osteneală, cu mari jertfe și

expuindu-se la prigoniri, dar a mai și fost frustrat de averea sa privată.

De acea majoritatea bărbaților, căroră în virtutea declarațiunii date de d-l Dr. Ioan Rațiu li se cuvine dreptul de a dispune de «*Institutul Tipografic*», și dintre cari unul a răposat, (Romul de Crainic) a scris următoarea declarațiune :

Di Dr. Ioan Rațiu, avocat în Sibiiu, a dat la mâinile noastre următoarea

Declarațiune.

Prin aceasta declar, că pretensiunea de 19.500 fl. v. a. și nouăsprezece mii cinci sute floreni v. a. din obligația notarială Nr. . . . dto Sibiiu 16 Ianuarie 1894 față cu d-l Ioan Popa Necșa este averea comitetului partidului național român din Transilvania și Ungaria, avere destinată a servi la întreținerea ziarelor chemate să apere și să susțină programul național din 1881 și în deosebi a ziarelor »Tribuna« și »Foaia Poporului« și eventual a ziarelor menite să înlocuiască pe cele amintite și respective a celor ce le-ar înființa din nou în scopul indicat.

Drept aceea, atât în numele meu, cât și al erediilor mei cedez cu deplină putere de lege numitului comitet, compus actualmente din d-nii:

George Pop de Băsesci, Eugen Brote, Dr. Vasile Lucaciu, Demetriu Comșa, Septimiu Albini, Nicolae Cristea, Basiliu Rațiu, Iuliu Coroian, Rubin Pațița, Dr. Teodor Mihali, Aurel Suci, Daniil Lica, Dr. Daniil P. Barcianu, Dr. Gavriil Tripon, Dr. Vasile Fodor, Gherasim Domide, Dr. George Popoviciu, Aurel C. Popovici, Dr. I. T. Mera, Mihai Veliciu, Patriciu Barbu, Romul de Crainic, Gavriil Lazar de Purcăreți și Vasile Ignat: toate drepturile și sarcinile mele cuprinse în obligația sus amintită și în special dreptul de a dispune, conduce și administra »Institutul tipografic« și toate editurile sale.

Cetind și primind de al meu cuprinsul acestei declarațiuni, am subscris spre întărire cu mâna proprie în fața martorilor prezenți:

Dr. Ioan Rațiu m. p.,
advocat.

Martori :

Victor Todășianu m. p.

T. L. Albini m. p.

În virtutea acestei declarațiuni noi subscriși avem în mod neîndoios »dreptul de a dispune, conduce și administra „Institutul Tipografic“ și toate editurile sale“.

Conduc de motive politice, asupra cărora nu credem de cuviință a intra de-ocamdată în discuțiune, d-l Dr. Ioan Rațiu întemeiat pe votul a 6 membri din douăzeci și trei îndrep-

tățiți, a ținut tocmai în această situație gravă politică a cere intervenirea judecătoriei reg. ungare pentru secuestrarea „*Institutului Tipografic*” și a editurilor sale și a alungat prin intervenirea poliției din tipografie pe omul nostru de încredere d-l T. Liviu Albini și din redacțiunile foilor pe redactorii Ioan Russu-Sirianu și G. Bogdan-Duică, și ast-fel a produs în viața noastră publică unul din cele mai triste conflicte.

Exprimându-ne adinca părere de rău pentru violența, cu care d-l Dr. Ioan Rațiu a înăsprit acest conflict, și ferindu-ne de răspunderea ce am lua asupra noastră, dacă am contribui la continuarea lui, nu vom recurge la intervenirea judecătoriilor noastre.

Declarăm însă:

I. că nu am autorizat pe d-l Dr. Ioan Rațiu să ceară tocmai acum intervenirea judecătoriei și cu atât mai puțin a poliției în afacerile interne ale partidului național român,

II. că considerăm procederea d-lui Dr. Ioan Rațiu ca un abus de încredere,

III. că actele ce d-l Dr. Ioan Rațiu va săvârși de aici înainte, fie în administrațiunea »*Institutului tipografic* și a foilor »*Tribuna*“ și »*Foia Poporului*«, fie ca președinte al comitetului executiv al partidului național român, nu sunt în conformitate cu voința noastră!

Învităm dar pe toți aderenții sinceri ai partidului național român să rămână în rezerva potrivită cu interesele naționale față cu ori-și-ce inițiativă luată de d-l Dr. Ioan Rațiu, care nu a corespuns încrederii puse într'ensul.

31 Ianuarie 1896.

Dr. Vasile Lucaciu,
secretar general.

Eugen Brote,
vicepresident.

Demetriu Comșa,
secretar I.

Septimiu Albini,
secretar II.

Nicolae Cristea.

Dr. D. P. Barcianu.

Aurel Suciu.

Dr. I. T. Mera.

Gavriil Lazar de Purcăreți.

Aurel C. Popovici.

Mihail Veliciu.*)

Dr. V. Fodor.

*) Dl *M. Veliciu*, după-ce s'a ținut ședința dela 1 Februarie a. c., crezând că acum este aranjată chestiunea, și-a retras iscălitura. Pentru ce d-l Dr. I. Rațiu a făcut până atunci și-o dase și dînsul cu toată inima, ca și ceilalți membrii

BIBL. CONTR. UNIV. CLUJ
Nr. 290-1896 19